

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

LXI. Clericos canonicos vsque ad Alexandri, & Innocentij Tertij tempora in
Ecclesia D. Petri in cœlo aureo cum Monachis à Luitprando ibidem
institutis mansisse.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

canobio degere sub regula S. Benedicti, & quotidianis
 Deo laudes, & orationes pro nostra anima commem-
 muratione, imperioq; nostro inibi offerre. & omnem Con-
 gregationem sibi commissam assiduū alimentū pascere,
 & nutrire cunctis vitæ sue diebus. Cum autem eum Do-
 minus de hoc seculo vocare iussisset, modis omnibus sanc-
 timus, & interdicimus, vt nulla praportus paruaq; perso-
 na prædictum canobium inuadere nitatur, aut benefi-
 ciali ordine, aut præceptali autoritate. Confirmamus et-
 iam, & corroboramus pro Dei amore, & pro iusta petiti-
 one nostra dilecti coniugii eidem venerando loco curtes, &
 nam, qua vñ gono dicitur, sitam in Valle Osolla, & aliâ,
 qua vult nuncupatur cum omnibus earum pertinentijs
 aquis, & piscationibus, necnon & Vada ad piscandum,
 qua sunt in Ticino, id est in trino Poloni, Morasca, seu Va-
 dum, quod dicitur Landemari costâ, & Reuerodum, & il-
 lud quod dicitur Sactemasi, cum illa media quod ad
 spem dicitur, & illud, quod adanella dicitur in Poble-
 da, seu & illa vada, qua sunt in Pado habentia priorem
 terminum à loco, qui nuncupatur populo Pagana, &
 peruenit vsque ad locum, qui dicitur Caput Asinere
 vtraque parte Padi, cum Insula posita iuxta prædictam
 piscationem, vel quicquid ab antiquo tempore, seu mo-
 derno idem monasterium per antiquorum Regum, seu
 Imperatorum donationem obtinuit, vel Pado inuasi,
 aut in futurum irrasperit de proprijs ipsius monasterij,
 vel aliorum rebz. Ergo iudemus præcipientes tam præ-
 sentibus, quam & futuris, vt parti prædicti canobij de
 his omnibus, quæ sunt à nobis concessa, & confirmata su-
 per quolibet tempore nullus præsumat inferre molestiam,
 aut contrarietatem, sed ab omni integritate, sicut à nobis
 concessa, & confirmata sunt, perenniter ad utilitatem
 ipsius monasterij sine aliqua diminutione pertineant.
 Si qui igitur huius nostra donationis, & ordinationis, &
 confirmationis violator extiterit, sciat se compositurum
 auro optimo libras mille, medietatem Camera nostre, no-
 straq; successivis, & medietatem prædicto canobio, &
 Dei misericordiam, sanctiq; Dei Genitrici Mariæ, & S.
 Michaelis Archangeli, & omnium Angelorum, & S. Pe-
 tri apostolorum Principi, & omnium Sanctorum ha-
 bit, & cum iuda traditorum portione accipiat. Quod
 vt verius credatur, diligentiusq; ab omnibus obseruetur,
 manibus proprijs roborantes, annali nostri impressione
 ipsorum saltem insigniri.

**Signum Domni Othonis pijs-
 simi Imperatoris Augusti.**

Titulifus Cancellarius, ad vicem Brunonis Archiepella-
 ni recognoui, & scripsi.
 Datur 3. idu aprilis anno Domini Incarnationis 962.
 Imperij vero Domini Imperatoris Othonis pijsimi I.
 indid. 3. adum Papie fideliter. Amen.

IV. Præter supradicta priuilegia adfunt alia multa
 aliorum Imperatorum, videlicet Othonis se-
 cundi vnum eidem Ioanni Abbati datum 3. Idus
 Aprilis anno 978. indid. 6. in Saxonia, & in Ciui-

tate Magdeburgensi, Othonis tertij, vnum Azoni
 Abbati directū nonis Aprilis anno 989. indid. 2.
 Imperij sui anno sexto datum Quintilini Burg.
 Item Corradi secundi vnum Alpigho Abbati con-
 cessum anno 1033. datum Basileæ nono Kal. Fe-
 bruarij indid. 1. Imperij sui anno 7. Item Henrici
 III. vnum directum Balduino Abbati datum Ra-
 tishonæ anno 1041. indid. 10. vndecimo Kal. No-
 uemb. Imperij sui anno 3. Item Henrici IV. vnum
 directum Anselmo Abbati datum Vlmæ 12. Kal.
 Maij anno 1048. indid. 1. Imperij sui anno 2. Item
 Henrici V. vnum Anselmo Abbati directum da-
 tum Nouariæ per manum Brocandi Cancellarij
 5. Kal. Septemb. 1110. indid. 4. præter aliud priuile-
 gium Corradi primi, quod sua prolixitate om-
 nia ferè priuilegia in vnum collecta excedit: in
 quibus omnibus priuilegijs continetur eadem
 clausula ostendens monachos sub regula D. Be-
 nedicti per Regem Luitprandum in dicto mona-
 stero fuisse constitutos, quæ etiam probat illos a
 Rege Luitprando vsque ad illa tempora in eodem
 monasterio stetitisse. Alia verò priuilegia Pontifici
 vsque ad Innocentium III. cui Honorius III. im-
 mediate successit, sequenti capite referemus. Por-
 rò ex supradictis quarta propositio nostra firma-
 ta relinquatur, nimirum monachos D. Benedicti
 per Regem Luitprandum in dicto monasterio in-
 stitutos ibidem vsque ad Innocentium III. & Ho-
 norium III. nunquam interrupta successione ste-
 tisse, quod etiam sequenti capite ex eisdem Priuile-
 gijs Pontificum ostendemus.

**CAPVT SEXAGESI-
 SIMVM PRIMVM.**

*Clericos Canonicos vsque ad A-
 lexandri, & Innocentij Terty
 tempora in Ecclesia D. Petri in
 Calo aureo cum monachis a
 Luitprando ibidem constitutis
 mansisse.*

Seruimus quarto loco ipsos
 Clericos Canonicos, qui ante
 translatum D. Augustini cor-
 pus S. Petri Basilicam, ac etiam
 monasterium à Rege Luitpran-
 do ædificatum tenebant, post
 monachos ibi loci introductos nullatenus ciectos,
 sed cum illis in eadem Basilica vsque ad Innocen-
 tium III. & Honorium III. mansisse, quod nunc
 autoritate Romanorum Pontificum, ac etiam Hi-
 storicorum euidentissimè probamus. Siquidem
 Romani Pontifices non solum monachorum, ve-
 rum etiam clericorum canonicorum dictæ Eccle-
 siæ in suis priuilegijs meminerunt: extat in primis

authen-

JFH

vel fratrum pari sanctorum consilio secundum Dei timorem, & B. Benedicti Regulam providerint eligendum. Quae confirmant, quod cap. precedenti diximus, monachos per Luitprandum in dicto monasterio institutos, non Eremitas, sed Benedictinos fuisse. Tertio notanda sunt alia verba. *Christma, Oleum sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes monachorum, seu canonicorum vestrorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi a quoconque volueritis Catholicis suscipiuntur Episcopo, & illa in supra dicto monasterio Baptismus in Paschalis solemnitate per subiectos vobis clericos fieri iuxta praedictarum vestrorum statuta concedimus sicque ab omni iura seu ditione cuiusque personae vestrum conobium liberum permittit, seu immunitatem vestrae Sanctae Romanae, & apostolicae sedis habeatur.* Ex quibus duobus habemus, alterum cum monachis in eadem Ecclesia mansisse etiam Canonicos, & Clericos, qui munera clericalia, ministerij Sacramentorum, & curae animarum, & similia in dicta Ecclesia percipiant, nam ipsa D. Petri Basilica tunc temporis parochialis erat, & fuit etiam tempore Ioannis XXII. cum haberet fontem baptismalem, & Ioannes XXII. Eremitas ad dictam Ecclesiam cum Canonici admittens, expressè cauet, ne ipsi Eremitae circa curam animarum personarum secularium vllatenus se intromittant, habebat etiam dicta Basilica plures alios parochiales sibi subiectas, quae per dictos clericos canonicos regebantur, quod eiusmodi exercitium curae animarum personarum secularium esset monachis interdixit, Decreto praesertim ipsius Paschalis II. in c. Peruenit, & c. Interdiximus, & iuxta Calcedonensis 16. q. 1. Alterum ipsos canonicos regimini, & iurisdictioni ipsius Abbatis subiectos fuisse. Quod si mirum forsan alicui videtur, legat casum proflus similem in Canonici Regularibus Abbati, & monasterio Lobienfi subiectis apud Ioannem Molanum in Natalibus Sanctorum Belgij sub die 18. Aprilis: videt etiam, quae de Abbate monasterij Candidae castrae apud Britannos scribit venerabilis Beda lib. 3. Historiae Gentis Anglorum cap. 4. cum inquit: *Habere autem solent ipsa ex Reclare semper Abbatem presbyterum, cui omnes vici, & omnia Provinciae, & ipsarum vrbium iurisdictione Episcopi debent esse subiecti iuxta exemplum primi Doctore illius, qui non Episcopus sed presbyter erit, & monachus.* Licet enim Canonici, qui per essentiam, & ex propria natura sunt clerici, omnibus monachis, quibus clericatus non ex natura, sed ex accidenti inest, secundum leges ordinarias superiores existat, ac illorum sit, monachos regere, non ab illis regi, ut ex D. Hieronymo habes in capite Alia. 16. q. 1. nihil tamen prohibet ob peculiarem alicuius Ecclesiae dignitatem, ipsos monachos ex speciali prerogativa, & privilegio habere Canonicos subiectos, nec paucae nunc sunt monachorum Abbatis, quae iurisdictionem episcopalem in clericos annexam habent, ac in eos exercent absque prauidio dignitatis clericalis.

Lib. I.

Similes clausulae habentur in privilegio concessio alij Abbati nomine Anselmo ab Innocentio II. dato Placentiae per manum Aimerici S. R. E. Cardinalis Diaconi, & Cancellarij, secundò nonas Iunii indict. 10. Incarnationis Dominicae an. 1133. Pontificatus sui an. 3. cuius exemplum est: *Innocentius Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Anselmo Abbati venerabili Monasterij S. Petri, quod dicitur Caelum aureum, sui que successoribus Regulariter substituendum in perpetuum. Cum omnium Ecclesiarum quieti, & vtilitati ex munulo nobis a Deo Apostolatus officio paterna sollicitudine intendere debeamus, illarum tamen Ecclesiarum, quae Sanctae Romanae Ecclesiae iuris existunt tanto amplius curam gerere nos oportet, quanto specialius ipsae Apostolicae Sedis adhaerere noscuntur. Proinde dilecte in Domino filii Anselmi Abbati tui vultu postulationibus elementer annuentes, praedecessorum nostrorum sal. mem. Paschalis, & Calisti Romanorum Pontificum inherendo vestigijs B. Petri Apostolorum Principum in monasterio, cui Deus auctor praesidet, quod vtiq. cooperante Spiritus sancti gratia manu propria consecravimus, & B. Augustini Doctoris egregij corporali praesentia illustratur, praesenti scripti privilegio communi statuimus enim ut quacumq. bona, quacumq. praedia vrbana sive ruralia culta, vel inculta, quacumq. possessione in villa, sive in pratis colonijs, sive in arvis, seu Aldionibus in Ecclesijs, in decimis omnium vrbium, terrarum, rusticarum dominatarum, & familiarium, siue primitijs ad vestrum conobium concessione Pontificum, largitate Regum, vel Principum oblatione fidelium, seu alij iustis modis in praesentium pertinent, aut in futurum largitate Domini idem monasterium in illis poterit adipisci, firma tibi, tuisq. successoribus, & illibata permanent. Obvenit vero te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullum ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia praesumat, nisi quem fratres communi consensu, vel frater in pars consilio sanctorum secundum Dei timorem, & B. Benedicti Regulam providerint eligendum, electum autem ad Romanis Pontificem consecrandus accedat. Crisma, Oleum sanctum, Consecrationes altarium, Basilicarum, Ordinationes Monachorum, seu Canonicorum vestrorum, a quoconque &c.*

Reliquum huius privilegij in omnibus, & per omnia convenit cum superiori Paschalis II. ab hoc loco vsque ad finem, nihil proflus addito, vel diminuto.

Ego Innocentius Catholicae Ecclesiae Episcopus.

Ego Vbertus presbyter Cardinalis S. Clementis & sic sequuntur alij subscribentes propria nomina. Datus Placentia per manum Aimerici S. R. E. Cardinalis Diaconi & Cancellarij, nonas Iunii indict. 10. Incarnationis Dominicae an. 1133. Pont. vero Domini Innocentij Papa II. anno 3.

Esse vero hunc Anselmum diuersum ab eo cui dirigitur privilegium Paschalis II. ex eo conuincitur.

S

tur,

174

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tur, quia inter hunc posteriorem, & illum priorē, alius Abbas nomine Baldinus intercessit, cui Calistus II. sub an. 1120. literas qualdā dirigit, quæ in Carthophilacijs D. Petri in Cælo aureo seruatur.

IV. **S**unt etiam in eisdem Archiujs alia duo priuilegia, primum Alexandri II. datum Anagninæ per manum Gratiani S. R. E. Subdiaconi, & Notarij 10. Kal. Maij indi. 6. Incarnationis Dominicę an. 1173. Pontificatus sui anno 14. incipit.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio Olrico Abbati monasterij S. Petri &c. secundum, Innocentij III. datum Laterani per manum Blasij S. R. E. Subdiaconi, & Notarij XI. Kal. Apr. indi. 6. Incarnationis an. 1201. Pontif. sui an. 5. directum Abbati nomine Gualterio similis omnino tenoris, & cum eisdem clausulis, ex quibus sufficientissimè probatum, ni fallor, relinquatur, clericos canonicos semel in dicta Basilica, siue per S. Syrum, siue per alios Episcopos successores ante Regem Luitprandum institutos, nunquam totaliter in illa defecisse. Quamquam quod ex illius Basilicę monumentis venari possum, circa tempora Innocentij III. ac illius successoris Honorij, quibus ipsa Ecclesia per Canonicos Mortarienses fuit reformata, priores illi clerici, qui cum monachis, & sub monachis debebat, à Regulari disciplina ita essent relaxati, vt vix aliquod vestigium, ac vel ipsum nomen clericorum Canonicorum, siue regularium tenebant.

V. **Q**uæ omnia confirmari etiam possunt ex his, quæ de Anselmo, & Gualla S. R. E. Cardinalibus, & alijs nonnullis Papiensibus, ac aliarum ciuitatum Episcopis ex eodem Collegio Canonicorum per illud tempus assumptis Onuphrius, Ciaconius, & alij auctores tradiderūt. Scribit enim Ciaconius in vita Honorij II. hoc collegio assumptum fuisse Anselmum presbyterum Cardinalem S. Laurentij in Lucina ab eodem Pontifice creatum, cuius etiam meminit Onuphrius in additionibus ad Platnam in Honorio II. qui quæ in schismate inter Innocentium II. & Petrum Leonis Pseudopapam Anacletum II. nuncupatū, partes legitimi Pontificis pro viribus ac strenuè tutatus est, vt Baronius tomo 12. sub anno 1130. notauit. Addit idem Ciaconius in Vita Innocentij III. ex eodem Collegio Canonicorum acceptū Guallam de Bicherijs Vercellensem S. R. E. Cardinalem, prius Diaconum S. Marię in Porticu, deinde presbyterum S. Martini in montibus, legatum Apostolicum ad Regem Anglię destinatum, qui in sua ciuitate Vercellensi præclarum, ac præcipuum illius Prouincię templum, ac Cœnobium S. Andree nuncupatum suis Canonicis exstruxit, ac doctissime castrorum, & villarum auxit, quod licet in bonis temporalibus valde imminutum ob frequentes bellorum vastationes, ijdem Canonici Regulares nostrę Lateranensis Congregationis nunc obtinēt. De quo libro tertio dicemus. Ferūt etiam ex eodem Canonicorum collegio nonnul-

los Episcopos Papienses prodijisse, & alios aliarum Ciuitatum, de quibus Ioannes Philippus Novariensis lib. 3. cap. 29. apud quem sit fides.

CAPVT SEXAGESIMVM SEC VNDVM.

Qualiter sub Honorio III. idem Monasterium deficientibus vbi dem Monachis, per Canonicos Mortarienses fuerit reformatum, qui vsque ad annum Christi 1509. in eodem Monasterio manserunt.

Vingentesimus circiter curabat annus, cum monachi Benedictini clerici Canonici in dicta Ecclesia sociati debentissimè iuramentis famulitium Deo grati, ac etiam hominibus acceptum, & laudabile soluebant, quoniam vt est communis nature conditio in deturba vergeret, & nisi superni iuminis manu validissimè teneatur, labi tandem, & rueret, qui ob sanctę conuersationis odorem, & monasticę discipline rigorem apud cunctos, non solum Insulres, verum etiam Italos, & Gallos magno in pretio habebatur, soluta paulatim monastica disciplina in speciali relaxationem lapsi sunt ad eō, vt monasterio dicto, ac illius bonis oppignoratis, & multo arrepto no grauitis, tandem ipse monasterij Abbas, quod disciplinam collapsam instaurare forsitan voluisset, misere necatus interierit. Id cum ab Hægonio S. R. E. Cardinali Episcopo Ostiensi, qui postea Summus Pontifex renunciatus Gregorius IX. dictus fuit, in partibus Lombardia tunc nomine Sedis Apostolicę legationis munere fungeret, ad Honorij III. Pontificis Maximi notitiam delatus esset, pijsissimus Pontifex grauiter ad modum accepto monasterij tam nobilis casum miseratus, ad illius reformationē statim animum suū conuertit, quod tamē nulla erat spes per ipsos monachos tunc posse reformari, ac multo minus per ipsius Basilicę Canonicos, quippe qui solo nomine regularia vix aliquod Regularis discipline vestigiū tenebant, et forsitan nō absimiles, quales nunc etiā in partibus Galliarum nonnullos videre licet. Et contractio agebat per id tempus in castro Diocesis Papiensis Mortarię nuncupato monasterium S. Crucis eorundem Canonicorum, olim caput nobilissimę Congregationis quadraginta, & amplius Cœnobiorum, & nunc membrum nostrę Congregationis Lateran. cum primis nobile. Illorum igitur Canonicorum fama laudabili excitatus idem B. Pontifex

rogantibusq; in primis non solum Cardinali Episcopo Ostiensi cū ceteris Episcopis, verum etiam ipso Episcopo & populo Papiensi, per illos dictę Petri in Cælo aureo cum illius monasterij mandam decreuit, illam cum monachis illius bonis & iuribus ipsius Cœnobij, & perpetuo deinceps etiam ad maiorem dictę Mortariensis decorem, & commo ditam Basilicam, & Monasterium pe quod in illa corpus Sanctissimi Augustini seruaretur, transmitti; Absoluta est huiusmodi reformatio III. anno Christi 1222. Pontif. no 6. existente Legato in Lombardia Cardinali Episcopo Ostiensi, & illius executionem idem Pontifex licet dictę Pontificis eidem Legato, ac etiam Præposito, & Canonibus ea de causa scriptis, quarum quæ hic sequuntur:

Honorius Episcopus seruus seruorum Dei Episcopo Ostiensi apostolicę Sedis & Apolloniæ benedictionem.

In uicem tuas recepimus literas conuocantes Papiam, inter alia repensisse Petri in Cælo aureo nobis immo diuinitate spiritus ubi. Et tempore illius esse collatum per Sedem Apostolicam prouidentiam reuocari potuerit, vt reuertat. Idem quoque promagna parte est duratum, & debet libere munera Papiensi opprobriū dem huius occasione, quod ad nunciū monasterium dissolutionem peruenit, Sanę constituta per te Religiosis personis præcuranda in solutionem debent monachis interim donec illud ab huiusmodi dissolutione restituerit, & reuertat, quod locum esse per nigros voluimus, compleret esse congruum, & dem ex parte videri, si Mortariensibus Episcopi Augustini ad prædictum monasterium suū requiescere dignoscitur, & transforat eisdem Ecclesię laudabile habeant, & illius monasterium satis fuerit honoris prouincie Lombardia, insuper nobis in illa, vt vultum super hoc beneplacitum. Multi enim Prælatorum eiusdem monasterij litteras supplicauerunt, vt ad primum eandem Ecclesię transferamus, ipsi monasterio, & eisdem Canonicis ex profecto monasterium per eisdem Cœnobij & conuersatione, Deo, & hominibus, & melius, quam per alios creditur, & ideo idem Canonici libere in possessionem iustitias, qui hactenus in eadem propter contraria guerrarū discrimina